

Samfundsteori og tekstteori, 1. udgave, 1. oplag
Copyright © 1973 Munksgaard, København
Omslag: Ariane Winberg
Tryk: JSN-offset, København
ISBN 87 16 01294 1

Indholdsfortegnelse

<i>Ralf Pittelkow: Samfundsteori og tekstteori</i>	5
Indledende bemærkninger	5
Teori og metode	5
Basis-overbygning	7
Den kapitalistiske totalitet	12
Ideologi	18
Lenin som ideologikritiker	22
Lukács som ideologikritiker	24
Goldmanns abstraktioner	32
Benjamin om perceptionsformen	40
Perceptionsformen – et analyseeksempel	43
Sartre om Flaubert	44
Litteraturens formidling	45
Positivistisk litteratursociologi	47
Semiotikken	49
Lévi-Strauss og de relationelle homologier	50
Freuds tekstteoretiske overvejelser	51
En poetisk strategi	56
Brandts noter om praksis	58
Afsluttende bemærkning	68
Noter	69
Bibliografi	72
 <i>Carsten Thau: Med-verden eller om-verden –</i>	
Om den samfundsmæssige væren og den menneskelige tænkning ..	74
I Værens primat over bevidstheden og menneskehedens forhistorie	75
II Sprog – 'ejendom'; den materielle produktion og produktionen af det sociale former. Slaveriet som modifikation af enheden i de tidlige fællesvæsener	77
III Fællesvæsenerne og den objektivt falske bevidsthed; to slags falsk bevidsthed ('mytologisk' og 'fremmedgjort'). Arbejdsdelingen hånd/ånd og konstitutionen af de abstrakt almene sociale symboler og institutioner; begrebslighedens og herredømmets former	79
IV Den idealistiske filosofi og epokernes selvforståelse	84
V Kapitalen vs. "der Geist" som totaliserende subjekt. Den udviklede kapitalisme som "udkigspunkt" over historien	85
VI Den menneskelige praxis som det kognitivt afgørende for Marx' materialistiske historieopfattelse. Begrebslighed vs. 'formbestemthed'. Kontemplativ subjekt/objekt-spaltning vs. indgreb i historien. Teori/praxis og metodens forfølgning i sit objekt	90

VII "Fordrejning" (Verkehrung) og tingsliggørelse af de sociale relationer. Varebyttet som socialiseringsform. De indbyrdes lige-gyldige varebyttere	93
VIII Marx immanente analyse af det udfoldede kapitalistiske system overfor 'induktion' og 'deduktion' som metode. Forholdet mellem struktur og dynamik i Marx' beskrivelse af det kapitalistiske økonomiske system. Marx' kritiske teori som forandringens teori vs. den politiske økonomis uforanderlige "naturlove". De blot kvantitative forståelsesmåders ahistoricitet; borgerlig ratio	95
IX Den historiske materialisme som "en rigtig teori om de forkerte forhold". Naturvidenskabelige tænkemåder appliceret på samfundsmæssige forhold	97
X Frihed/lighed og cirkulationssfærens karaktermasker. Byttets sidste udformning i relationen kapital—arbejdskraft. Ækvi-valentbyttet som legitimerende skin	99
XI Karaktermaskernes gennemsigthed i den udfoldede kapitalisme. Produktionens fortrængning i pengene. Liberalismen og pengene som medium for magt og dannelse. Den monadiske borger sætter sin verden. Proletariatets kamp og ideologien om frihed/lighed.	101
XII Den utopiske socialismes lighedsdoktriner	106
Noter	106
<i>Peter Madsen: Litteraturvidenskab og socialvidenskab</i>	
Til ideologi-analysens socialvidenskabelige begrundelse	111
1. Socialvidenskabelige problemstillinger	112
1.1 Massekommunikationsforskning og videnssociologi	112
1.2 Empirisk og kritisk socialforskning	114
1.3 Et eksempel på subjektivt funderet begrebsdannelse: rolle-begrebet	118
1.4 Et eksempel på objektivt funderet begrebsdannelse: karaktermaske-begrebet	120
2. Humanvidenskabelige problemstillinger	123
3. Litteraturvidenskabelige problemstillinger	125
3.1 Den intellektuelle udfoldelses vilkår	126
3.2 Litteratursociologiens erkendelsesinteresse	128
3.3 Fjernsynet som materiel mystifikation	130
3.4 Klasserne og kulturen	131
Bibliografi	132
Personregister	133

Ralf Pittelkow

Samfundsteori og tekstteori

Indledende bemærkninger

Denne artikels formål er at behandle nogle grundproblemer for en marxistisk tekstvidenskab via en redegørelse for og dermed forbunden kritik af forskellige tekstvidenskabelige overvejelser, der forekommer mig at have relevans for disse problemer. Behandlingen af et så omfattende stofområde har gjort det nødvendigt at begrænse emnet til nogle grundlæggende synspunkter og tendenser og en skitsering af problemer og muligheder for det videre arbejde. Læsningen af artiklen kan således på ingen måde erstatte læsningen af de tekster, den beskæftiger sig med, eller i det hele taget en grundig beskæftigelse med de problemstillinger, der behandles i disse tekster og i artiklen selv. Men forhåbentlig kan den anvendes som en oversigt — omend en forholdsvis usystematisk sådan — og som igangsætter af den ene eller den anden art. Udover dette mere generelle formål er den tiltænkt tre funktioner i en specifik poetikssammenhæng: at bøde lidt på manglen på introduktioner til de tekster, der har været forudsætningen for poetiks arbejde (de her behandlede er selvsagt kun en del af disse), at opsummere visse af de synspunkter, som tidligere er blevet formuleret i spredte artikler i tidsskriftet, og endelig at formulere en kritik af nogle synspunkter, der har spillet en fremtrædende rolle i tidsskriftet og som fortsat spiller en vis rolle i det universitære miljø, som dets skrifter er udsprunget af. På det mere personlige plan kan artiklen betragtes som en tiltrængt selvkritik i forhold til artiklerne *Marxisme og strukturalisme* (poetik 3. årgang nr. 3, 1970), *Om litteratur som socialt fænomen* (poetik 3. årgang nr. 4, 1970) og *Strukturalisme, semiologi, produktivitet* (i 60'ernes danske kritik, ed. Schou — Munksgaard).

Teori og metode

I det følgende anvendes betegnelsen marxistisk teori. Udgangspunktet for artiklen er imidlertid mere snævert den marx'ske teoridannelse. Herved skal forstås for det første nogle generelle bestemmelser af forholdet mellem de forskellige praksisformer i en samfundstotalitet, for det andet analysen af en bestemt samfundsformation, den kapitalistiske, som den (analysen) fremstår i *Das Kapital*. Hvad denne analyse angår, må det dog præciseres, at den ikke behandler denne samfundsformations konkrete